כח.

מסורת הש"ם

יח א מיי׳ פ״ו מהלי כלי המקדש הלי ז:

תורה אור השלם 1. וְהַגּוֹרֶלוֹת הְפַּלְנוּ עַל קרבון העצים הכהנים הלוים והעם להביא לבית י לבית ָלֶעתִּים מְזְמְנִים שְׁנָה בְשְׁנָה לְבַעֵר עַל מִזְבַּח יִי אֱלֹהֵינוּ

2. זכר צדיק לְבָרָכָה וְשֵׁם

רבינו חננאל פי׳ בשחרית במוסף כו׳. תנא

בשחרית ובמוסף נכנסין בכנסת וקורא בתורה בצבור ערב שבת לא היו נכנסיז מפני כגוז חנוכה וכיוצא בו. לא בו בשחרית. כלומר, לא היה בו מעמד. לא היו אנשי מעמד נכנסיו בכנסת וקוריו שישי בו קרבן מוסף, כגון ראש חדש וחולו של מועד. . אין בו לאנשי מעמד קריאה . במנחה. כל יום שיש בו קרבן . עצים. כגוז אלו ט׳ ימים שאנו . עצי הכהנים והעם תשעה, אין המעמד לאנשי יאנש בנעילה. אמר בן עזאי משום ר' יהושע, כל יום שיש בו קרבן מוסף אין מעמד ל) בנעילה, קרבן עצים אין במנחה. ואמרינן, מה הפרש בין זה לזה. ופרקינן, הללו דברי תורה, כלומר הימים שיש בהן קרבן מוסף כגון ראש חדש וחולו של מועד מן התורה אסורין בתענית ואין צריכין [חיזוק] אלא דוחיז המעמד שבנעילה. הכהנים שהוא אסור בתענית אין מעמד המנחה שהוא תדי והוא ידוע, וכיון שרואין כי דוחה את המנחה נוהגין בו יום טוב, כדתניא [במגלת תעניתו ואלו ימים זמז עצי ובתענית. תנו רבנן למה הוזכרו זמז עצי הכהנים והעם להמנות כשעלו ישראל מן הגולה לא מצאו עצים למערכה ועמדו אלו והתנדבו משלהם. פי' גונבין עלי וקוצעי קציעות, גונבין דעת . פרדסיאות באמרם הללו אנו הולכים בהן לכתוש במכתש שלפנינו ובעלי שעל כתפינו לעשותן קציעה של דבילה. פי׳ עלי, יד המכתש כדכתיב אם תכתוש את האויל דברים פשוטים הם. תנא, לפי שמסרו עצמז על המצות לברכה. זמן הכהנים והעם (כ)תשעה

דאים ליה רווחא. שיכול לקרות מפרשה אחרת אבל הכא לית ליה בהך שב"ן זה דוה. כלומר מה הפרש בין קרבן מוסף לקרבן עלים דקרבן מוסף דוחה מנחה וקרבן עלים לא דחי מנחה: הללן דברי תורה. מוסף ולהכי קדחי מנחה דהוי מדברי מורה אבל הרבן עלים דהוי מדברי סופרים והלכך לא דחיא

אלא נעילה דהויא מדברי סופרים אבל לא דחיא מנחה דהויא מדברי תורה: בני פחת מואב וכו' הן הן בני דוד. ולכך נקראו בני פחת

(ג) שבאו מרות המואביה: הן הן בני יואב בן צרויה. פירוש דלרויה היתה ^{ח)} אחות דוד כדכתיב (דה"א ב) ואחיותיהם לרויה והם באים מזרע רות המואביה: אר בני פחת מואב בן יהודה הן הן בני דוד בן יהודה ליתני במתניתין כי קאמר בעשרים כו' בני פחת מואב בן יהודה היה ה"ל למיתני בני דוד בן יהודה שבו שניה כמו שאומר שבו בני פרעוש שניה אי ר' יהודה דקאמר בני עדין בן יהודה הן הן בני דוד בן יהודה ליתני שבו בני דוד בן יהודה שניה אי ר' יוסי ליתני שבו בני יותב שניה ומשני תרי תנאי ואליבא דר׳ יוסי וקשיא אמאי לא מוקי אליבא דר"מ ותרי תנאי אליבא דר"מ שהרי טפי יש לן לאוקמא כר"מ דסתמא דמתני׳ כר' מאיר ונראה לי דלהכי מוקי לה כרבי יוסי משום דרבי יוסי נימוקו עמו ומסתברא כוותיה בכל

מקום ואפילו מחביריו:

דאית ליה רווחא: פרשה גדולה קורין אותה בשנים בשחרית ובמוסף ובמנחה קורין על פיהן כו': איבעיא להו היכי קאמר בשחרית ובמוֹסף קורין אותה בספר ובמנחה קורין אותה על פה כקורין את שמע או דלמא הכי קתני בשחרית קורין אותה בספר ובמוסף ובמנחה קורין אותה על פה כקורין את שמע תא שמע דתניא בשחרית ובמוסף נכנסין לבית הכנסת וקורין כדרך שקורין כל השנה' ובמנחה יחיד קורא אותה על פה אמר ר' יוםי וכי יחיד יכול לקרות דברי תורה על פה בצבור אלא א כולן נכנסין וקורין אותה על פה כקורין את שמע: כל יום שיש בו הלל אין בו מעמד כו': מה הפרש בין זה לזה הללו דברי תורה והללו דברי סופרים: זמן עצי כהנים והעם כו': ת"ר למה הוצרכו לומר זמן עצי כהנים והעם אמרו כשעלו בני הגולה לא מצאו עצים בלשכה ועמדו אלו והתגדבו משלהם וכד התגו גביאים שביניהן שאפי' לשכה מלאה עצים יהיו אלו מתנדבין משלהן שנאמר י והגורלות הפלנו על קרבן העצים הכהנים הלוים והעם להביא לבית אלהינו לבית אבותינו לעתים מזומנים שנה בשנה לבער על מזבח ה' אלהינו

כו': תנו רבנן מה היו בני גונבי עלי ובני קוצעי קציעות אמרו פעם אחת גזרה המלכות גזירה על ישראל שלא יביאו עצים למערכה ושלא יביאו בכורים לירושלים והושיבו פרוזדאות על הדרכים כדרך שהושיב ירבעם בן נבט שלא יעלו ישראל לרגל מה עשו כשרין שבאותו הדור ויראי חשא) הביאו סלי בכורים וחיפום בקציעות ונטלום (שבאותו הדור ויראי ועלי על כתפיהן וכיון שהגיעו אצל פרוזדאות אמרו להם להיכן אתם הולכין אומרין להם לעשות שני עיגולי דבילה במכתשת שלפנינו ובעלי שעל כתפינו כיון שעברו מהן עימרום בסלים והביאום לירושלים תנא הן הן בני סלמאי הנתופתי ת"ר מה הן בני סלמאי הנתופתי אמרו פעם אחת גזרה המלכות גזירה על ישראל שלא יביאו עצים למערכה והושיבו פרוזדאות על הדרכים כדרך שהושיב ירבעם בן גבט על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל מה עשו יראי חמא שבאותו הדור הביאו גזיריהן ועשו סולמות והניחו על כתפיהם והלכו להם כיון שהגיעו אצלן אמרו להם להיכן אתם הולכין אמרו להם להביא גוזלות משובך שלפנינו ובסולמות שעל כתפינו כיון שעברו מהן פירקום והביאום והעלום לירושלים ועליהם ועל כיוצא בהם הוא אומר ² זכר צדיק לברכה ועל ירבעם בן נבט וחבריו נאמר ושם רשעים ירקב: בעשרים בו בני פחת מואב בן יהודה: תנא בני פחת מואב בן יהודה הן הן בני דוד בן יהודה דברי ר' מאיר רבי יוסי אומר הן הן בני יואב בן צרויה: בעשרים באלול בני עדין בן יהודה וכו': תנו רבנן בני עדין בן יהודה הן הן בני דוד בן יהודה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר הן הן בני יואב בן צרויה: באחד בטבת שבו בני פרעוש שניה כו': מני מתני' לא ר' מאיר ולא רבי יהודה ולא רבי יוסי אי ר"מ ליתני שבו בני דוד בן יהודה שניה אי רבי

יהודה ליתני שבו בני דוד בז יהודה שניה אי רבי יוסי ליתני שבו בני יואב בז צרויה שניה לעולם ר' יוסי ותרי תנאי אליבא דר' יוםי: באחד במבת לא היה בו מעמד כו': אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי

ככתוב בתורה: ועמהם כהנים ולוים וכל מי

. הודה כו׳. מני מתני׳ אינה לר׳ מאיר דאמר בני פחת מואב הן הן בני דוד בן יהודה, דאי ר׳ מאיר היא, כיון שהקריבו בני דוד בן יהודה (כ"ג) [כ") בתמוז ובאו בני פחת מואב להקריב בכ' באב, היה לו לומר אם בני פחת מואב הן בני דוד בן יהודה, שנייה, כמו שאמר שבו בני פרעוש שנייה. אי מתני׳ ר׳ יהודה היא, כיון דאמר בני עו בר בר בריים היה לו לומר שבו בני עדיין בן יהודה שנייה. אי ר' יוסי, כיון דאמר בני (דוד) [פחת מואב] בן יהודה בני יואב בן צרויה הן, וכני עדיין הן הן בני יואב בן צרויה, היה לו לומר שבו בני עדיין שניה. ואוקמיה לרי יוסי, ותרי תנאי אליבא דרי יוסי. באחד בטבת לא היה בו מעמד. מפני שיש בו הלל, שהוא חנוכה, והלל דוחה מעמד של שחרית. ויש בו קרבן מוסף של ראש חדש שדוחה מעמד של נעילה וכן של מוסף, דבהדיא תנינן באחד בטבת לא היה בו מעמד כלל והוא זמן קרבן עצים, דתנן באחד בטבת שבו בני פרעוש שנייה, וקרבן עצים דוחה מעמד דמנחה.

רווחא דהא לא מלי למיקרי אלא בראשית ויהי רקיע: מה הפרש בין וה לוה. מאי שנא דקרבן עלים דחי מעמד דנעילה ומעמד דמנחה לא דחי: הללו דברי סורה. מנחה כדאמרי׳ בברכות (דף כו:) ילחק אבינו תיקן תפלת מנחה שנאמר

וילא ילחק לשוח בשדה לפנות ערבי ודנעילה מדברי סופרים. ולריכיו חיזוק לא גרסינן[א] הכא: עמדו אלו. זמן דקתני במתני' אהכי הולרכו למנות משום ההיא תקנה דעבוד להו הנך נביאים כי היכי דלא לידחינהו מאתרייהו: פרוזדאות. שומרים: בכורים. אדם נכנס לתוך שדהו ורואה אשכול שביכר תאנה שביכרה קושר עליה גמי ועושה אותה בכורים : בקליעות. תאנים יבשים כותשין אותן ועושין מהן עגולין: ה״ג והעלי על כחפיהן. ד׳ בוכיח: במכחשת שלפנינו. שהוח במקום אחר (א) לפני בסמוך. וזהו גונבי עלי על שם שמתגנבין מן הפרוזדאות על עסקי עלי: הן הן בני סלמאי הנתופתי. כעין מעשה זה עשו (ב): הן הן בני דוד בן יהודה. דוד מלך ישראל. ואהכי קרו ליה פחת מואב שבא מרות המואביה: יואב בן לרויה. שבה מרות המוחביה כי נרויה חם יואב אחות דוד היתה שנאמר (דה״א ב) ואחיותיהם לרויה ואביגיל: בני עדין הן הן בני דוד. להכי קרי ליה בספר שמואל (ב כג) עדינו העלני הי שבשעה שעוסק בתורה מעדן עלמו כתולעת וכשיולא למלחמה מתקשה כעץ: הן הן בני יואב בן לרויה. פלוגתא היא י (במס׳ חגיגה) חד אמר עדינו העלני זה דוד י וחד אמר זה יואב: ליסני שבו בני דוד שניה. דהא קאמר ר' מאיר פחת מואב היינו לוד: ולר׳ יהודה. בני עדין היינו דוד ובמתניתין קתני בהדיח בני דוד והדר קתני בני פחת מואב דלר"מ ולר' יהודה בני עדין היינו דוד שבו שניה מיבעי ליה: ולר' יוסי. דאמר פחת מואב ועדין היינו יואב שבו שניה מיבעי לעולם ר' יוסי ותרי תנאי אליבא דר' יוסי. דמאן דאמר בני עדין בן יהודה היינו בני יואב לא סבר לה דבני פחת מואב היינו יואב ולהכי לא קתני שבו בני יואב שניה ולא סבירא ליה נמי דהן הן בני דוד דאם כן שבו בני דוד שניה מיבעי ליה למיתני אלא משפחה אחרת הן ומאן דאמר בני פחת מואב היינו בני יואב לא סבירא ליה דבני עדין היינו יואב אלא משפחה אחרת הן: מאי

------ כל היום, שהיה בו מעמד. כל היום, שהיה בו הלל בשחרית וקרבן מוסף במנחה וקרבן עצים בנעילה. למה הוצרכו. לקבוע הני זמנים להביא עצים למערכה. פרדסאות. ממונים. בקציעות. של דבילה. עיטרום בסלים. כמצוה. דכתיב ונתת בטנא. פרקום והביאום. עצים של סולמות לירושלים לקרבז שם דוד. אי ר"מ ליתני נמי חלפני קי או דב כי הן הון כני יאבר. כי שם חדר אי מחדר אם המשפחותני, אי חוד בני הן כאן שם דוד. אי ר"מ ליתני נמי שבו בני דוד שניה. דר"מ קאמר הני פחת מואב הן בני דוד, כיון דתרוייהו קתני להו במהניתין כדתני בני דוד איבעי להו למיתני שבו שניה, דכבר קתני דראו פעם ראשונה, דקתני באו בני פחת מואב. אי ר' יהודה ליתני שבו בני דוד שניה. נמי, דהא תני במתניתין שתי פעמים בני דוד, דר' יהודה אמר דבני עדין הן בני דוד. אי ר' יוסי ליתני שבר בני יואב שניה. תרי תנאי אליבא דר' יוסי. דהאי תנא דאמר אליבא דר' יוסי בני פחת מואב הני בני יואב, לא אמר דר' יוסי בי יואב שבור. ונגא איכאר ויידי רואה ואהו אהו אהריה ויידי בי רווה נוהדים ובי בי אהבו הוב. א אהו יוידי אמר בני עדין הן בני יואב, ומאן דאמר אליבא דרי יוסי בני עדין הן בני יואב, לא אמר דרי יוסי מאמר בני פחת מואב הן בני יואב, ולא תני במתניתין בני יואב אלא פעם אחת, להכי לא קתני שבו בני יואב שניה.

ול"ל ויראי חטא שבאותו ה) [כ"ל וירחי חטח שבחוחו הדור], ב) [בראשית כד], ג) [ביכורים פ"ג מ"א], ד) [נ"ל בוכנא], ד) [מו"ק טו:], ו) במו"ק טו: כני"ל, ו) [לא נמצא שם דחד אמר זה יואב ובתיהוני ת מקתה ענ **ח**) ל"ל בת ישי,

הגהות הב"ח

(h) רש"י ד"ה במכתשת כו' במקום אחר לפנינו בסמוך: (3) ד"ה הן הן כו' עשו בסמוך הק"ד: (ג) תום' ד"ה נני כו' נקראו בני פחת מואב שבאו מרות:

הגהות הגר"א

מיוק ל"ג. נ"ב אבל הגאונים מיוק ל"ג. נ"ב אבל הגאונים

רבינו גרשום

דאית ביה רווחא. שיכול לקרות פסוק אחד מפרשה . אחרת, אבל [הכא] דלא מצי למקרי מפרשה אחרת דאית לה למיקרא למחר, או דולג או פוסק. ובמנחה קורין על פיהז. מה שהוריז שחרית בספר. ערב שבת במנחה לא היו נכנסין. לקרות בפה, לפי ייי **נכנסין. לקודו בפוו, לפי** שהן עוסקין לכבוד שבת לטרוח בסעודת שבת. והאי דקתני בששי ותצא [תוצא] י. וגר', היינו בשחרית בספר. אין בו מעמד שחרית. כלומר, אין בו מעמד שווי זו. בייבי., אין קורין מה שקורין במעמדות לפי שעוסקין בהלל. קרבן מוסף אין בו נעילה. כלומר שיש בו קרבן . . מוסף אין בו תפלת נעילה, ואין קורין במעמדות לפי וקסבר שעוסקיז בקרבז. שעוסקין בקובן, וקטבו דתפלת נעילה קודם לתפלת מנחה, ולפי שתפלת מוסף עד הערב עוסקיז במוסף בשעת העוב עוסקין במוסף בשנות נעילה. קרבן עצים אין במנחה. כלומר ביום שמביאין קרבן עצים אין קורין במעמדות במנחה, לפי שעוסקין בקרבן עצים. ק**רב**ן איז במנחה. כלומר איז במנחה ם לנעילה, ובשעת מנחה עוסקין במוסף ואין פנאי לקרות במעמדות. מה . הפרש בין זה לזה. כלומר מ"ש דמוסף דוחה מנחה ואין דוחה נעילה, וקרבן עצים דוחה אפי' נעילה. הללו. קרבן מוסף, דברי תורה, ואין צריכין חיזוק, ואין צריך שיהא דוחה אלא מנחה שסמוך לו, אבל קרבן עצים שהן מדברי סופרים וצריכין ק, לפיכך עשו בו חיזו . שדוחה אפי׳ נעילה שאינו סמוך לו. ועמהן. עם זתוא וכל מי שטעה שבטו. שאינו יודע מאיזה שבט הוא. שבו באחד בטבת לא היה בו

א) כן היתה גרסת רבינו להיפך מגרסא שלנו במתני׳ בדברי ר״ע ול״ע.